

שלא כדין – הקרבן כשר (א; י). • בהמה שנמצאה בקרבת ירושלים, חוששים לכל סוג קרבן שייתכן ושכיה, בהתאם לגיליה וסוגיה (יח). • חתיכות שנתערבו – נוהגים כדין החמור שבהן, וכשאי אפשר, תעבור צורתן וישרפו. חתיכה טמאה בטהורות – אם יש כנגדה מאה, בטלה (יש-כד).

א הפסולין לעבודה – כגון זר או בעל מום או מחוסר בגדי כהונה (לרשימת הפסולים לעבודה ראה ביאת המקדש ט, טו).

שְׁמֵלְקוּ – המליקה היא חיתוך צוואר העוף בציפורן הכהן (מעשה הקרבנות ו, כג). המליקה כשרה רק בקרבן העוף בעזרה, לעומת זאת מליקת חולין בכל מקום ומליקת קרבן מחוץ לעזרה מנבלת אותו, והוא אסור באכילה (פה"מ זבחים ז, ה; להלן א). **אינו כְּנַבְלַת הָעוֹף הַטְּהוֹר לְטַמְאָה** – עוף כשר לאכילה שמת מוות טבעי או שנשחט שלא כהלכה, מטמא את אוכלו מן התורה (שאר אבות הטמאות ג, א). ומי שאוכל את הנבלה והיא בבית הבליעה שלו (הלוע), מטמא בגדים במגע. **מֶלֶק בְּלִילָה** – ופסל, מפני שהלילה אינו זמן עבודה במקדש (מעשה הקרבנות ד, א). **בְּפָנִים** – בעזרה, ואף על פי שנאסר בהנאה כדין חולין שנשחטו בעזרה (שחיטה ב, א–ב), אינו מטמא, "כי יסוד הוא בתורתנו שלא כל דבר האסור באכילה או בהנאה מטמא, ולא כל טמא אסור באכילה" (פה"מ זבחים ז, ה). **שִׁשְׁחָט... וְקָדְשִׁים בַּחוּץ** – ופסל אותם, אך לא ניבל אותם. **ב תורין שלא הגיע זמן ויגני יונה שעבר זמן**

א פל הפסולין לעבודה שְׁמֵלְקוּ – מליקתן פסולה. **וְאֵף עַל פִּי שְׂאוֹתוֹ הָעוֹף פְּסוּל, אִינוּ כְּנַבְלַת הָעוֹף הַטְּהוֹר לְטַמְאָה. וְכֵן אִם מֶלֶק בְּלִילָה, או שִׁשְׁחָט חֲלִין בְּפָנִים, וְקָדְשִׁים בַּחוּץ – אִינֵם כְּנַבְלָה. ב מֶלֶק תּוֹרִין שְׁלֵא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ, וְכִי יוֹנָה שְׁעָבַר זְמַנּוֹ, וְשִׁיבֵשׁ גִּפְהוֹ, וְשִׁנְסְמִית עֵינָהּ, וְשִׁנְקָטְעָה רַגְלָהּ – הָרִי זֶה נְבֵלָה לְכָל דָּבָר. זֶה הַכֵּלָל: כָּל שֶׁהָיָה פְּסוּלָה בְּקָדְשׁ – פְּסוּלָה, וְאִינָה נְבֵלָה; לֹא הָיָה פְּסוּלָה בְּקָדְשׁ – הָרִי זֶה נְבֵלָה לְכָל דָּבָר.**

ג לפיכך, המולק ונמצאת טרפה, או שְׁמֵלֶק בְּסַכִּין, או שְׁמֵלֶק חֲלִין בְּפָנִים, וְקָדְשִׁים בַּחוּץ – הָרִי זֶה נְבֵלָה לְכָל דָּבָר, שְׂאִין הַמְּלִיקָה מִתְּרַת וּמִטְּהַרְתָּ אֲלֵא דָּבָר שְׁהוּא כָּשֵׁר לְמִזְבֵּחַ. ד אֲבָל הַנְּרַבֵּעַ וְהַמְּקַצֵּה וְהַנְּעַבְדֵּי וְהַתְּנִיחֵי וְהַמְּחִירֵי וְהַטְּמִטְּוִים וְהַאֲנִדְרָגִינִים שְׁנִמְלְקוּ – הָרִי אֵלּוּ נְבֵלָה לְכָל דָּבָר, וּמִטְּמִאִין בְּגָדִים בְּבֵית הַבְּלִיעָה, שְׂאִין הַקָּדְשָׁה חֲלָה עֲלֵיהֶן, וְהָרִי אִין פְּסוּלֵן בְּקָדְשׁ.

– התורים כשרים רק כשהם גדולים והיונים כשרות רק כשהן קטנות (לזמנים המדויקים ראה איטורי מובח ג, ב). **וְשִׁיבֵשׁ גִּפְהוֹ** – שנימוקה (שמתו רקמות בשר) כנפו, ונפסל (שם ג, א). **וְשִׁנְסְמִית עֵינָהּ** – שנתעוורה ונאסרה (שם). **פְּסוּלָה בְּקָדְשׁ** – פסול המתהווה בשעת ההקרבה הנובע מחומרתו היתרה של הקודש, כגון הדוגמאות הנזכרות בהלכה א. ואם נפסל לפני שהגיע לעזרה, כגון הדוגמאות הנזכרות בהלכה ב, הוא בגדר **שְׁלֵא הָיָה פְּסוּלָה בְּקָדְשׁ** (פה"מ שם).

ג לפיכך – דוגמאות לדבר שלא היה פסולו בקודש, שהעוף היה אסור לאכילה גם בחולין. ונמצאת טרפה – עוף החולה באחד מן החוליים העלולים להביא למותו, המנויים בהלכה (שחיטה פ"ק ה–ז, א), שהוא אסור באכילה, גם אם נמלק ראשו או נשחט כהלכה לפני שמת, ואסור גם לקרב במזבח (איטורי מובח ג, א). **שְׁמֵלֶק בְּסַכִּין – שהמליקה פסולה. **שְׂאִין הַמְּלִיקָה מִתְּרַת וכו'** – ואילו שחיטה כהלכה מוציאה את הטרפה מדין טומאת נבלה (שאר אבות הטמאות ג, ב).**

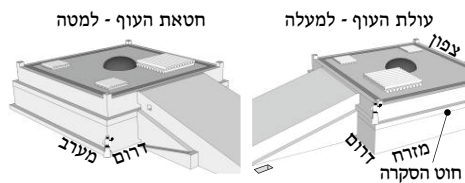
ד אֲבָל – בניגוד לירב שהיא כשר למזבח האמור בסוף ההלכה הקודמת. **הַנְּרַבֵּעַ** – עוף שנבעל על ידי אדם. **הַמְּקַצֵּה** – עוף שיעדו אותו לפולחן עבודה זרה, אך עדיין לא נעשה בו מעשה פולחן עבודה זרה. **הַנְּעַבְדֵּי** – עוף שנעבד כעבודה זרה. **הַתְּנִיחֵי** – עוף שניתן לזונה תמורת ביאה עליה (איטורי מובח ד, ח). **הַמְּחִירֵי** – עוף שניתן תמורת כלב (שם, טו). **הַטְּמִטְּוִים** – מי שאברי הרבייה שלו מחופים בקרום עור, ואין ידוע אם הוא זכר או נקבה, עד שייקרע הקרום (אישות ב, כה). **הַאֲנִדְרָגִינִים** – מי שיש לו אברי זכרות ואברי נקבות (שם, כד). וכל הנוכרים בהלכה זו פסולים למזבח, והם ככלל מי שלא היה פסולם בקודש' (לעיל ב).

פרק שביעי

פסולי מעשה העוף

מליקה פסולה

ראשו מגופו. לאחר המליקה, הכהן ממצה מדם הראש והגוף למעלה מחוט הסקרה (שם ו,כ).

איור מבאר: מעשה קרבן העוף

הקדמה: קרבן הבא מן העוף קרב כחטאת או כעולה בלבד. לצורך הבנת ההלכות הבאות (ה-ח), העוסקות בשינויים במעשי הקרבנות הללו, נתאר בקצרה את הדרך הכשרה לעשייתם. מעשה חטאת העוף – הכהן מולק את ראש העוף בקרן הדרומית-מערבית של המזבח, אך אינו מפריד את ראשו מגופו. לאחר המליקה, הכהן מזה מן הדם למטה מחוט הסקרה וממצה שם את הדם הנותר (מעשה הקרבנות ו,ז). מעשה עולת העוף – הכהן מולק את העוף על גג המזבח בקרן הדרומית-מזרחית ומפריד את

ה חטאת העוף – שלושה תנאים לכשרות חטאת העוף: המקום (למטה מחוט הסקרה), אופן העשייה והכוונה לשם הקרבן ('שינוי השם'). חסרון אחד משלושת התנאים הללו פוסל את הקרבן. **הזיתתה** – אופן הזאת דמה. **כמעשה חטאת** – שהיהו את דמה ומיצה אותו. **שעשייה כמעשה עולה** – שהפריד את ראשה מגופה או מיצה את דמה ולא היהו אותו. **לשם עולה** – שכיוון הכהן בעבודתו לשם קרבן עולה, ופסל את הקרבן (להלן יג,יא).

ו עולת העוף – שני תנאים לכשרות עולת העוף: המקום (למעלה מחוט הסקרה), ואופן העשייה. והכוונה לשמה אינה פוסלת. **סימן אחד** – הקנה או הוושט. מליקת עולת העוף כשרה רק בחיתוך שני הסימנים (מעשה הקרבנות ו,כג). **כמליקת עולה** – שהפריד את ראש העוף מגופו.

ז ובלבד שלא עלת לבעלים וכו' – הקרבן כשר, מפני שכוונה שלא לשם הקרבן אינה פוסלת בעולה, אבל בעל הקרבן חייב להביא עולה אחרת כדי לצאת ידי חובתו (לדיני מחשבת שינוי השם ראה להלן פרק טו). **סיכום**: עולת העוף כשרה לבעלים רק אם עשה אותה למעלה, לשם עולה וכמעשה עולה (וכשרה למזבח גם לשם חטאת). חטאת העוף כשרה רק אם עשה אותה למטה, לשם חטאת וכמעשה חטאת.

שינוי במעשה קרבן העוף

ה כָּבֵד בְּאַרְנוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַקְּרָבָנוֹת (ו,ז; ו,ח) שְׁחַטְאֵת הָעוֹף נַעֲשִׂית לְמִטָּה, וְעוֹלַת הָעוֹף לְמַעְלָה. חַטְאֵת הָעוֹף שְׁעֲשִׂיָּה לְמַעְלָה – פְּסוּלָה, בֵּין שְׁעֲשִׂיָּה הַזֵּיתָה כְּמַעֲשֵׂה חַטְאֵת בֵּין שְׁעֲשִׂיָּה כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה, בֵּין שְׁעֲשִׂיָּה לְשֵׁם עוֹלָה בֵּין שְׁעֲשִׂיָּה לְשֵׁם חַטְאֵת.

ו וְכֵן עוֹלַת הָעוֹף שְׁעֲשִׂיָּה לְמִטָּה, אֶפְלוּ מִלֶּק סִימָן אֶחָד לְמִטָּה וְסִימָן אֶחָד לְמַעְלָה – פְּסוּלָה, בֵּין שְׁמִלְקָה כְּמִלְקַת עוֹלָה בֵּין שְׁעֲשִׂיָּה כְּמַעֲשֵׂה חַטְאֵת, בֵּין שְׁעֲשִׂיָּה לְשֵׁם עוֹלָה בֵּין שְׁעֲשִׂיָּה לְשֵׁם חַטְאֵת.

ז חַטְאֵת הָעוֹף שְׁמִלְקָה לְמִטָּן כְּמִלְקַת הָעוֹלָה לְשֵׁם חַטְאֵת, או כְּמַעֲשֵׂה חַטְאֵת לְשֵׁם עוֹלָה, או כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם עוֹלָה – פְּסוּלָה. ח וְכֵן עוֹלַת הָעוֹף שְׁעֲשִׂיָּה לְמַעְלָה כְּמַעֲשֵׂה חַטְאֵת לְשֵׁם עוֹלָה, או כְּמַעֲשֵׂה חַטְאֵת לְשֵׁם חַטְאֵת – פְּסוּלָה; כְּמַעֲשֵׂה עוֹלָה לְשֵׁם חַטְאֵת – כְּשֶׁרָה, וּבִלְבָד שְׁלֵא עָלַת לְבַעֲלִים מִשׁוּם חוֹבָה.

ט כָּל אֵלוּ הָעוֹפוֹת שֶׁנִּפְסְלוּ מִפְּנֵי מְקוֹם עֲשִׂיתָן או מִפְּנֵי שְׁנוּי מַעֲשִׂיתָן או שְׁנוּי שְׁמָן – אֵינָן כְּנִבְלַת הָעוֹף לְטַמְאָה. וְכֵן חַטְאֵת הָעוֹף או עוֹלַת הָעוֹף שֶׁנִּתְפַּגְּלָה או נִטְמְאָה או נַעֲשִׂית נוֹתֵר – אֵינָה מִטְמָאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה כְּנִבְלַת הָעוֹף, שְׁכָל אֵלוּ פְּסוּלֵן בְּקֹדֶשׁ.

ט שֶׁנִּפְסְלוּ מִפְּנֵי מְקוֹם וכו' – כלומר שפסולם בקודש (לעיל ב). **שֶׁנִּתְפַּגְּלָה** – שנפסלה בפייגול, כלומר שחשב הכהן בשעת עבודתה לזרוק את דמה או להקטיר אותה (בעולת העוף) או לאכול אותה (בחטאת העוף) לאחר הזמן שמתור לעשות כן (ראה להלן יג,א). **נוֹתֵר** – בשר הנותר מן הקרבן לאחר הזמן שמתור לאכול אותו (להלן יג,ח).

חטאת העוף הבאה על הספק

י ואינה נאכלת – שמא אינו חייב להביא אותה, והרי היא חולין ונאסרה באכילה, שלא נשחטה כהלכה אלא נמלקה. **תשרף ככל פסולי המוקדשין** – ראה להלן יט, **ספק זבה** – הזבה היא אישה שדם זב מרחמה שלא בזמן שקבעה התורה כזמן נידותה (איטורי ביאה ו,א-ט). זבה שראתה דם היא טמאה. ואם ראתה שלושה ימים זה אחר זה, היא בגדר 'זבה גדולה', וצריכה לספור שבעת ימים נקיים ולטבול ביום השביעי במי מקווה ולהביא למחרת קרבן. וכאן מדובר באישה שספק אם ראתה שלושה ימים (שם, ט). **ספק יולדת** – אישה לאחר 40 יום ללידת זכר או 80 ללידת נקבה צריכה להביא קרבן. ואם הפילה את עובריה ביום 41 מיום התשמיש, היא בגדר ספק יולדת (ראה שם פרק ז). אבל מי שמסתפק אם חטא בחטא שחייב עליו חטאת העוף, אינו מביא (שגגות יא,ב).

י חטאת העוף הבאה על הספק – נעשית כמזנותה, ואינה נאכלת, אלא תשרף ככל פסולי המוקדשין. וכיצד תבוא על הספק? כגון שהיתה האשה ספק זבה או ספק יולדת וכל פיוצא בה. ואין לנו חטאת בהמה על ספק, שאם נסתפק לו אם חטא או לא חטא – יביא אשם תלוי, כמו שיתבאר בהלכות שגגות (א,ח).

יא חטאת העוף הבאה על הספק, ונודע לה שהיא חייבת בה ודאי: אם עד שלא נמלקה נודע לה – תעשה ודאית, ותאכל; ואם אחר שנמלקה נודע לה – הרי זה גומר הנית דמה ותמציתו, ותשרף, כדי שלא יאמרו: חטאת העוף הבאה על הספק תאכל, שהרי בתחלה על ספק באה. **יב נודע לה שאינה חייבת בה מאחר שנמלקה** – הרי זו תקבר.

יב תקבר – מן הדין הייתה מותרת בהנאה (בכל שימוש), שהרי חולין בעורה אסורים רק אם נשחטו, אבל לא אם נמלקו, אלא שגזרו חכמים שתיקבר, שלא יבואו לומר שחטאת העוף הבאה על הספק מותרת בהנאה (בבלי כרתות כו,ב ורש"י שם). סיכום פרק ז: פרק זה עוסק בקרבנות העוף. • מליקה פסולה פוסלת את העוף. אם נפסלה בקודש, כגון על ידי פסול או שלא בזמן או במקום – אינו מטמא כנבלה; אם נפסל מראש, כגון שאינו ראוי להקרבה – מטמא כנבלה (א-ד; ט). • כל שינוי במעשה העוף פוסל, חוץ מעולת העוף שנעשתה לשם חטאת במקום של החטאת (ה-ח). • חטאת העוף שבאה מספק – תשרף. נודע שחייב ודאי: קודם מליקה – תעשה לשם ודאי; לאחריה – תשרף כספק (ט-יב).

הלכות "קינים": הקדמה לפרקים ח-י

לחייב אחד של קרבן, למשל לידה אחת. בפועל נראה שהחייבים להביא קן, על פי רוב נשים, כגון בעקבות לידה או זיבה, המתנינו עד שהיו חייבים כמה קנים עבור לידות אחדות או זיבות אחדות, ואז הביאו כמה קנים בבת אחת (משנה כרתות א,ז; פה"מ קנים א,ה; וראה מחוסי כפרה א,י).

קן מפורשת היא קן שהחייב בה קבע במפורש בעת רכישתה איזה מן העופות לחטאת ואיזה לעולה. ואם לא עשה כן, הקן היא בגדר קן סתומה, והכהן קובע בשעת הקרבת העוף אם הוא חטאת או עולה (לעיל ה,יא; להלן ח). כסף שהופרש לרכישת קנים הוא בגדר "סתום", וניתן להשתמש בו הן לרכישת עולות הן לרכישת חטאות (לעיל שם; למינוח דומה בקרבנות הנזיר ראה נזירות פרק ט).

תערובות של קרבן עוף עלולות להיגרם בקלות יחסית, הן

שלושת הפרקים הבאים עוסקים בתערובות ובטעויות בהקרבת קרבנות עוף, הנידונים במשנה במסכת קנים. קרבן העוף הוא קרבן היחיד הקרב עולה או חטאת בלבד (מעשה הקרבנות א,ד; א-ח,א). קרבנות העוף באים מן התורים הגדולים או מבני היונה הקטנים בין מן הזכרים בין מן הנקבות (מעשה הקרבנות א,ח; איטורי מזבח ג,א-ב). רוב קרבנות העוף הם שתי תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה, הנקראים בלשון חכמים קן. ואולם לעתים די בעוף אחד לעולה או לחטאת, והוא הנקרא בלשון חכמים פרידה או גולה.

לרשימת החייבים בקרבן עוף ומספר הקרבנות שהם חייבים להביא ומיניהם ראה הטבלה שבסוף ההקדמה להלכות מעשה הקרבנות. המספרים בטבלה מתייחסים

היו אחראים לכך שיוקדשו קרבנות בו ביום כנגד כספים שושלשלו לתיבת החובה (מחוסרי כפרה א.יב). בנוסף, היו מגיעות לעזרה חטאות מפורשות, כגון חטאת יולדת עשירה. ריבוי הקנים גרם לעתים לקיומם של ציבורי עופות (להלן ט.ה).

וראוי לציין שמי שהפקידו את הכסף לקניית קרבנות עוף, לא היו חייבים להגיע בעצמם אל העזרה ואף לא להיות נוכחים בשעת הקרבת קרבנם, מפני שקרבן העוף אינו טעון סמיכה (מעשה הקרבנות ג.ז; לעיל ד.י; ו.ד.ג).

הקשיים בפרק. רבים התקשו בדברי הרמב"ם בפרקים אלו, בפרט בפרק ח, כמו בדבריו בפירושו המשנה במסכת קנים. הביאור שלפנינו מבוסס על הבנת ר"י קורקוס את ההלכות הללו, ונראה שדרך זו עולה בקנה אחד גם עם דברי הרמב"ם בפירושו המשנה. מדברי הרמב"ם עולה שמשמעות המונחים כשר ופסול בפרקים אלו אינה כשר להקרבה או פסול להקרבה, אלא משמעותו של כשר היא שיצא בעל הקרבן ידי חובתו, ופסול משמעותו שלא יצא ידי חובתו, אף שגם העופות הפסולים קרבים, ורק במקום

שנאמר במפורש "ומותו" (להלן ח.א; ט.ו) אסור להקריב אותם (להלן ח.ג; ט.ב; טה.ג; פה"מ קנים א.ב; שם ב.ד; שם ג.ד; וראה ר"י קורקוס ח.ב; ח.ה; וראה שו"ת הרמ"ע מפאנו, סימן כג.) לפי פירוש זה, על בעלי הקרבנות להשלים את הקרבנות הפסולים (פה"מ קנים ג.ג). בכל המקרים, ההשלמה היא פשוטה, לפי מניין הקרבנות הפסולים.

מפני ריבוי קרבנות העוף, הן מפני יכולתם של העופות לעוף, הן מפני המינים המועטים של עופות הראויים להקרבה על המזבח והקושי להבחין בין מינים דומים של עופות. בתערובות קרבן עוף יש קושי מיוחד, כיוון שדרך הקרבת עולת העוף פוסלת בחטאת העוף ולהפך, מפני שעולת העוף נעשית למעלה מחוט הסקרה וחטאת העוף נעשית למטה ממנו (לעיל ז.ה-ח; וראה ביאורנו שם). בתערובות של קרבנות עוף יכולות להיות קנים מפורשות לצד קנים סתומות במספר שווה של עולות ושל חטאות או במספר שונה, כגון שהאדם מקריב רק חלק מחובתו בהן (פה"מ קנים א.ב).

הבאת הקרבן למקדש וציבורי עופות. כל מי שהיה חייב להביא קרבן עוף, יכול היה להשיג עופות לקרבנו במגוון דרכים. יש מי שהשיגו עופות מחוץ למקדש והביאו אותם למקדש (כפי שנהגו למשל מעטרי הביכורים, כמבואר בביכורים ג.ט). יש מי שקיבלו אותם מן הממונה על הקנים (כלי המקדש ז.ט). ויש מי שהביאו מעות למקדש ושלשלו את הכסף לאחת משתי תיבות מיוחדות ("שופרות") שהועמדו לקניית קנים: תיבה אחת "לכל מי שיש עליו קרבן שתי תורים או שני בני יונה, אחד עולה ואחד חטאת" (שקלים ב.ב), ותיבה אחת "לכל מי שיש עליו עולת העוף בלבד" (שם). בכסף שהופקד בתיבות הללו נרכשו קרבנות עוף מן הממונה על הקנים, קן חובה סתומה או עולה מפורשת, בהתאם לתיבה. הכהנים במקדש

פְּרָק שְׁמִינִי

3

עופות שנתערבו

תערובת חטאת מפורשת בעולה מפרשת

א חטאת העוף שנתערבה בעולת העוף, או עולת העוף שנתערבה בחטאת העוף, אפלו אחד בְּרִבּוֹא – פְּלֵן יְמוֹתוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּשֶׁהֵיוּ מִפְּרָשׁוֹת בְּשַׁעַת לְקִיחַת הַבְּעָלִים, זו חטאת וְזו עולה. אָבַל אִם הֵבִיא עוֹפוֹת לְחוּבְתוֹ, מֵהֵן חֲטָאֵת וּמֵהֵן עוֹלָה, וְלֹא פָּרַשׁ, אָלֵא פְּלֵן סְתוּמוֹת, וְנִתְעַרְבָה חֲטָאֵת או עוֹלָה בְּחוּבָה זו הִסְתַּמָּה – יֵשׁ לָהֶן דְּיָנִים אַחֲרֵים.

א רבוא – עשרת אלפים. פְּלֵן יְמוֹתוֹ – ולא יקרבנו למזבח, מפני שעולת העוף נעשית למעלה מחוט הסקרה וחטאת העוף נעשית למטה מחוט הסקרה. ואם שינה בהן, נפסלו (לעיל ז.ה-ח). ואין בעלי חיים בטלים ברוב, "לפי שבעלי חיים חשובין הן" (לעיל ו.א). וגם אי אפשר לפדות עופות שנפסלו ולהביא בדמיהם אחרים, כמו שעושים בתערובות של קרבנות בהמה (לעיל פרק ו), מפני שאין לעוף פדיון (לעיל ה.ז; איסורי מזבח ו.ד), ולכן אין להם תקנה, וימותו כולם. בְּשֶׁהֵיוּ מִפְּרָשׁוֹת וכו' – שפירש הבעלים כשקנה אותן איזו לחטאת ואיזו לעולה.

תערובת עוף מפורש בחובה סתומה

ב וכיצד דיניהם? אם נתערכה חטאת בחובה זו הסתומה – אין פשר אלא מגין חטאות שפחובה בלבד, אבל מגין העולות שפחובה עם החטאת שנתערכה בהן פסולין, שהרי נתערכה חטאת בעולות. ג לפיכך, אם היתה החובה שמים בחטאת – חצי החובה פשר וחציה פסול. ויראה לי שהוא עושה כלם למטה, כמעשה חטאת.

ד וכן אם נתערכה עולה בחובה זו הסתומה – אין פשר אלא מגין עולות שפחובה, אבל מגין החטאות שפחובה עם העולה שנתערכה בהן פסולין, שהרי נתערכה עולה בחטאת. בין שהיתה החובה הסתומה מרבה על העולות שנתערכו בה, בין שהיו העולות מרבין על החובה הסתומה, בין שהיו שתייהן שוות – אין פשר אלא מגין עולות שפחובה.

ד לפיכך, אם היתה החובה שמים בעולה – חצי החובה פשר וחציה פסול. ויראה לי שהוא עושה כלן למעלה כמעשה עולה.

תערובת של שתי חובות סתומות

ה חובה סתומה וחובה אחרת סתומה שנתערכו, בין שהיו שתייהן משם אחד, כגון קני זבים עם קני זבים, או משני שמות, כגון קני זבים עם קני יולדות, בין שהיו שתייהן לאדם אחד בין שהיו לשנים – אם היו שניהן שוות, מחצה פשר ומחצה פסול. בין שעשה הכל למעלה או הפל למטה, או עשה חצין למעלה וחצין למטה – לעולם מחצה פשר ומחצה פסול.

ב אין פשר אלא מגין חטאות שפחובה בלבד וכו' – כאשר הכהן מקריב למטה מן הסקרא את מגיין החטאות שבחובה יחד עם מגיין החטאות שנתערכו, בעל החובה הסתומה יוצא רק ידי חובת החטאות. שהרי נתערכה חטאת בעולות – ובגלל העירוב הזה על כל עולה הנעשית למעלה מן הסקרא יש ספק שמא היא מן החטאת שנתערכה, ועל החטאות המפורשות שנעשו למטה מן הסקרא יש ספק שמא הן מחלק החובה המיועד לעולה. ג לפיכך אם היתה החובה שמים בחטאת וכו' – כשמספר העופות בחובה הסתומה הוא לפחות פי שניים ממספר החטאות שנתערכו בה, חצי החובה יכול להיות כשר גם אם הוא נעשה למעלה, כגון שנתערכו 5 חטאות בחובה סתומה של 5 עולות ו-5 חטאות: אם עשה 10 למעלה ו-5 למטה, 5 עולות כשרות; ואם עשה 5 למעלה ו-10 למטה, 5 חטאות כשרות (פה"מ קנים ג, ד). לכן נאמר כאן "חצי החובה כשר", ולא "מגיין חטאות שבחובה" כהלכה ב. לעומת זאת, אם החטאת המעורבת רבה יותר, חייב לעשות את מגיין כל החטאות המפורשות למטה, ואי אפשר להכשיר את העולות. כך למשל, אם נתערכו 20 חטאות מפורשות בחובה סתומה של 5 חטאות ו-5 עולות, אי אפשר להכשיר את העולות כבחובה הכפולה בחטאת, מפני שמגיין כל המפורשות (20) צריך להיעשות למטה מן הסקרא, וגם אם

יעשה את כל ה-10 הנותרות למעלה מן הסקרא, בכל אחד מהם יש ספק שמא הוא מן המפורשות שנתערכו, והוא פסול. אך אם יעשה לפחות 25 למטה, מגיין החטאות שבחובה (5) יהיה כשר. ויראה לי – הצהרת הרמב"ם שהלכה זו מדעתו ואין לה מקור מפורש (איגרת לר' פנחס הדיין, מהדורת שילת, עמ' תמג). שהוא עושה כלם למטה כמעשה חטאת – הכהן חייב לעשות את כל העופות שבתערובת למטה, אף על פי שיש בחובה הסתומה עופות המיועדים לעולה, כנראה כדי שלא יעשה את החטאות המפורשות למעלה. ואולם גם כשהכהן עושה את כל העופות למטה, נראה כי רק "מגיין חטאות שבחובה" כשר, ושאר העופות הם בגדר חטאות שנתערכו בעולות, והם פסולים.

ד בין שהיתה החובה הסתומה מרבה על העולות וכו' – הדברים אמורים בשהחובה הסתומה מרובה על העולות עד פי שניים (ראה להלן ד).

ה משם אחד – מסוג אחד. שתייהן לאדם אחד – כגון שהביאה אישה קן אחת ללידה ועוד קן אחת ללידה אחרת, או קן אחת ללידה וקן אחת לזיבתה. שניהן שוות – שמספר העופות בשתי החובות הסתומות שווה. מחצה פשר ומחצה פסול – אם למשל נתערכו 4 עופות בחובה סתומה אחת עם 4 עופות מחובה סתומה אחרת, רק 4 מהם כשרים.

ה, מפני שהכל חָצֵץ עולה וחָצֵץ חטאת, והחטאת למטה והעולה למעלה: אם עשה הכל למעלה - חָצֵץ פְּשׁוּת, והן העולות; ואם עשה כלן למטה - חָצֵץ פְּשׁוּת, והן החטאות. עשה חָצֵץ למטה וחָצֵץ למעלה - חָצֵץ החָצֵץ שעשה למעלה פֶּשֶׁר, מפני התערבות, והוא עולות, וחָצֵץ החָצֵץ שלמטה פֶּשֶׁר, והוא חטאות.

ו היו שתי החובות הסתומות שנתערבו זו גדולה מזו, כגון שהיתה אחת ארבעה עופות והשנייה ששה: אם עשה הכל

אחת. והוא הדין בחטאות (פה"מ קנים א,ד; שם ב,ב). מפני התערבות - כיוון שיש כאן תערובת של שתי חובות סתומות, ואפשר שעשה חובה סתומה אחת כולה למעלה וחובה סתומה אחת כולה למטה, רק "חצי החצי" כשר בכל צד. אך אילו היינו מחשיבים את התערובת כחובה סתומה אחת, ועשה חציים למעלה וחציים למטה, היו כולם כשרים.

ה, אם עשה הכל למעלה חָצֵץ פְּשׁוּת והן העולות - לפי הדוגמה שהבאנו לעיל בביאור, 4 עולות כשרות, 2 מכל חובה סתומה (פה"מ קנים א,ד). ראה טבלה. חָצֵץ החָצֵץ שעשה למעלה פֶּשֶׁר - לפי הדוגמה האמורה לעיל, 2 מ-4 העופות שעשה למעלה כשרים, שהרי יש בהם בוודאות 2 עופות המיועדים לעולה, אף אם כל ה-4 הם מחובה סתומה אחת (פה"מ קנים ג,א). ומדברי הרמב"ם בפירוש המשנה עולה שבעלי כל חובה סתומה יצאו ידי חובת עולה

טבלאות מבארות להלכה ו

התערבו 4 עופות סתומות ב-6 עופות סתומות, בכל חובה סתומה חצי מיועדים לעולה וחצי לחטאת, בסך הכל: 5 מיועדים למטה ו-1 למעלה

כמה כשרים לעולה אם הקריב הכל למעלה? 5 בוודאות!

כשרים	סתומה ב	סתומה א	אפשרות
חצי!			הכל למעלה
כמה מן הסתומים נעשו כתקנן (להלן "כשרים") אם הקריב 5 למטה ו-1 למעלה? 6 בוודאות!			
הטור "כשרים" מציג סיכום הכשרים לעולה והכשרים לחטאת.			
כשרים	סתומה ב	סתומה א	אפשרות
ע ח			5 למעלה
3 3			א 5 למטה
4 4			ב 5 למעלה
			5 למטה
5 5			ג 5 למעלה
			5 למטה
4 4			ד 5 למעלה
			5 למטה
3 3			ה 5 למעלה
			5 למטה
סיכום 3 עולות ו-3 חטאות נעשו כתקנן בוודאות. כל השאר פסולים.			

טבלאות מבארות להלכה ה

התערבו 4 עופות סתומות ב-4 עופות סתומות, בכל חובה סתומה 2 מיועדים לעולה ו-2 לחטאת, בסך הכל: 4 מיועדים למטה ו-1 למעלה

כמה כשרים לעולה אם הקריב הכל למעלה? 4 בוודאות!

כשרים	סתומה ב	סתומה א	אפשרות
4			הכל למעלה
כמה מן הסתומים נעשו כתקנן (להלן "כשרים") אם הקריב 4 למטה ו-1 למעלה? 4 בוודאות!			
הטור "כשרים" מציג סיכום הכשרים לעולה והכשרים לחטאת.			
כשרים	סתומה ב	סתומה א	אפשרות
ע ח			4 למעלה
2 2			א 4 למטה
3 3			ב 4 למעלה
			4 למטה
4 4			ג 4 למעלה
			4 למטה
3 3			ד 4 למעלה
			4 למטה
2 2			ה 4 למעלה
			4 למטה
סיכום 2 עולות ו-2 חטאות נעשו כתקנן בוודאות. כל השאר פסולים.			

ו מִחֲצָה פְּסוּל וּמִחֲצָה כָּשֵׁר מִטַּעַם שְׂבֻאֲרָנוּ – “מפני שהכל חציין עולה וחציין חטאת” (לעיל ה2). אם עשה הכל למעלה, כל העולות כשרות, ואם עשה הכל למטה, כל החטאות כשרות. עֲשֵׂה חֲצִיִן לְמִטָּה וְחֲצִיִן לְמַעְלָה – שנמצא שיש לפחות 3 עולות ו-3 חטאות שנעשו כתקן. ראה טבלה. אם אחר ששאל עשה כן – ששאל הכהן את בעלי הקרבנות איזה מן העופות לעשות כעולה ואיזה כחטאת (פה”מ קנים א,ד). המועט כָּשֵׁר – 2 עולות ו-2 חטאות של החובה הסתומה המועטת כשרים. וטעם הדבר: “בעלת המניין המועט אומרת לו, החצי הזה שעשית למעלה הבלעת בו העולה שלי מפני שהיא מועטת, והחצי שעשית למטה בו הבלעת חטאת שלי מפני שגם היא מועטת, ואני לא מסרתיה לדבר להכרעת דעתך” (שם; וראה שם ג,א; ואולי מטעם “תפסת מרובה – לא תפסת. תפסת מועט – תפסת”). הַמְרַבָּה כָּשֵׁר – 3 עולות ו-3 חטאות של החובה הסתומה המרובה.

ז הוֹאִיל וְדָבָר יְדוּעַ שְׂמֻקָּצָת קֶרְבָּנוֹתָיו לְמַעְלָה וּמִקְצָתָן לְמִטָּה וְכוּ' – כיוון שעופות מן החובה הסתומה המרובה נעשו בוודאות הן למעלה הן למטה, קובעת ההלכה שכל הקרבנות של המרובה כשרים.

ח שְׁלֶקְחוּ קְנִיָּהֶם בְּעֶרְבוּב – שקנו יחד את הקנים שהם צריכים להביא והביאו את כולן כאוסף אחד של עופות סתומים לכהן, דינם כאילו התנו הבעלים מראש לקבל על עצמם את חלוקת הכהן (מאירי עירובין לו,א), ולכן אין הקנים הללו בגדר “חובה סתומה וחובה אחרת סתומה שנערכו” (לעיל ה).

ט חֲטָאוֹת וְעוֹלוֹת – מפורשות, כגון שהיו לפניו 2 עופות עולה ו-2 עופות חטאת שלא נתערכו אלו באלו. אבל אם נתערכו, דינם למות (לעיל א; פה”מ קנים ג,ב). עֲשֵׂה שְׁתֵּיהֶן – את החטאות ואת העולות. וְלֹא יָדַע וְכוּ' – לאחר שהקריב את הקרבנות, הסתפק אילו מן העופות עשה למעלה ואילו מהן עשה למטה (פה”מ שם).

לְמַעְלָה או עֲשֵׂה הַכֹּל לְמִטָּה – מִחֲצָה פְּסוּל וּמִחֲצָה כָּשֵׁר, מִטַּעַם שְׂבֻאֲרָנוּ (לעיל ה). עֲשֵׂה חֲצִיִן לְמִטָּה וְחֲצִיִן לְמַעְלָה: אם אחר ששאל עשה כן – המועט כָּשֵׁר; ואם מדעתו עשה – הַמְרַבָּה כָּשֵׁר.

ז זֶה הַכֹּלָל: כָּל שֶׁעָשָׂה הַכֹּהֵן מִדַּעְתּוֹ חֲצִיִן לְמַעְלָה וְחֲצִיִן לְמִטָּה, וְאִי אֶפְשָׁר שְׁלֹא יִהְיֶה מְשֻׁלָּאֵחָד לְמַעְלָה וּלְמִטָּה – הֲרֵי זֶה הַמְרַבָּה כָּשֵׁר; הוֹאִיל וְדָבָר יְדוּעַ שְׂמֻקָּצָת קֶרְבָּנוֹתָיו לְמַעְלָה וּמִקְצָתָן לְמִטָּה – יִהְיֶה כָּל קֶרְבָּנוֹתָיו כָּשֵׁרִים.

ספקות במקום עשייתם של עופות

ח שְׁנַיִם שְׁלֶקְחוּ קְנִיָּהֶם בְּעֶרְבוּב, או שֶׁנִּתְּנוּ דְּמֵי קְנִיָּהֶם לְכֹהֵן – לֹאִי זֶה שִׁירְצָה הַכֹּהֵן יִקְרִיב חֲטָאת וְלֹאִי זֶה שִׁירְצָה יִקְרִיב עוֹלָה, שְׂאִין הַקְּנִיִן מִתְּפָרְשִׁין אֶלָּא בְּלִקְיַחַת הַבְּעָלִים או בְּעֲשִׂית הַכֹּהֵן, כְּמוֹ שְׂבֻאֲרָנוּ (לעיל ה,יא).

ט הֵיוּ לְפָנַי הַכֹּהֵן חֲטָאוֹת וְעוֹלוֹת: עֲשֵׂה שְׁתֵּיהֶן לְמַעְלָה או שְׁתֵּיהֶן לְמִטָּה – מִחֲצָה כָּשֵׁר וּמִחֲצָה פְּסוּל; עֲשֵׂה חֲצִיִן לְמַעְלָה וְחֲצִיִן לְמִטָּה, וְלֹא יָדַע אִם הַחֲטָאוֹת הֵן שֶׁעָשָׂה לְמִטָּה או הָעוֹלוֹת – הֲרֵי הַכֹּל פְּסוּל, שְׂאֲנִי אוֹמֵר: הָעוֹלוֹת הֵן שֶׁעָשָׂה לְמִטָּה וְהַחֲטָאוֹת לְמַעְלָה.

טבלת סיכום להלכות א-ז: דיני תערובת בקרבנות העוף

ההלכה	סוג התערובת
הכל כשר	עולות מפורשות בעולות מפורשות חטאות מפורשות בחטאות מפורשות
הכל פסול	עולות מפורשות בחטאות מפורשות
מניין העולות שבחובה כשר	עולות מפורשות בחובה סתומה
מניין החטאות שבחובה כשר	חטאות מפורשות בחובה סתומה
מחצה כשר ומחצה פסול	שתי חובות סתומות שוות
עשה הכל למעלה או למטה, מחצה כשר ומחצה פסול. עשה חציין למעלה וחציין למטה: אם שאל, המועט כשר; אם לא שאל, המרובה כשר.	שתי חובות סתומות לא שוות

י הָיוּ לְפָנָיו שְׁלֹשָׁה צְבוּרֵי עוֹפוֹת: אֶחָד חֲטָאוֹת, וְאֶחָד עוֹלוֹת, וְהָאֶחָד סְתוּם, חֲצִיו עוֹלוֹת וְחֲצִיו חֲטָאוֹת, וְלֹא פָּרְשׁוּ: אִם עָשָׂה כָּלֵן לְמַעַלָּה אוֹ לְמַטָּה – מְחַצֵּה כָּשֶׁר וּמְחַצֵּה פְּסוּל; י א עָשָׂה חֲצִיָּן לְמַעַלָּה וְחֲצִיָּן לְמַטָּה – אֵין הַכָּשֶׁר אֶלֶּא הַסְּתוּם בְּלִבָּד, שֶׁעָשָׂה חֲצִיו לְמַעַלָּה וְחֲצִיו לְמַטָּה, וְהוּא מִתְחַלֵּק בֵּין הַבְּעָלִים וְעוֹלָה לְשִׁנְיָהֶם, שֶׁהָרִי הַכֹּהֵן אֵינוֹ יוֹדֵעַ לָאֵי זֶה מֵהֵן פָּרֵשׁ וְלָאֵי זֶה מֵהֵן הִיָּה הַסְּתוּם, וְשִׁנְיָה הַצְּבוּרִין הַמְּפָרְשִׁין פְּסוּלִין, שֶׁהָרִי לֹא יוֹדֵעַ אֵי זֶה עָשָׂה לְמַעַלָּה וְאֵי זֶה עָשָׂה לְמַטָּה, וְשִׁמָּא הָעוֹלָה נַעֲשִׂית לְמַטָּה וְהַחֲטָאוֹת לְמַעַלָּה.

כתקנן. י א עָשָׂה חֲצִיָּן לְמַעַלָּה וְחֲצִיָּן לְמַטָּה וכו' – עשה קבוצה מן המפורשות למעלה וקבוצה למטה, ואינו יודע באיזה צד עשה כל אחת מהן, ועשה חצי מן הסתומות למעלה וחצי מן המטה (פה"מ שם). והוא מתחלק בין הבעלים ועולה לשניהם – הקרבנות מן הקבוצה הסתומה כשרים ומתחלקים בין שני הבעלים שווה בשווה. בדוגמה שהבאנו, כל אחד מן הבעלים יוצא ידי חובת עולה אחת וחטאת אחת.

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

גזולות שפרחו ממקום למקום

פריחת גזולות בין חובות סתומות

א קָן סְתוּמָה שֶׁפָּרַח מִמֶּנָּה גֹזֵל לְאֹוִיר, אוֹ שֶׁפָּרַח לְבֵין הָעוֹפוֹת שֶׁיָּמּוּתוּ כָּלֵן, אוֹ שֶׁמָּת גֹּזֵל אֶחָד – יִקַּח זוּג לְשִׁנְיָה. ב, פָּרַח לְבֵין הַקְּרָבוֹת – פְּסוּל, וּפּוֹסֵל אֶחָד כְּנָגְדוֹ; שֶׁהַגֹּזֵל הַפּוֹרֵחַ מִקָּן סְתוּמָה לְבֵין הַקְּרָבוֹת – פְּסוּל, וּפּוֹסֵל אֶחָד כְּנָגְדוֹ.

ב, פִּיצַד? פָּרַח גֹּזֵל מִן הַסְּתוּם לַעֲשָׂרָה עוֹפוֹת סְתוּמוֹת – אִם עָשָׂה חֲמִשָּׁה לְמַטָּה וְשִׁשָּׁה לְמַעַלָּה, הָרִי חֲמִשָּׁה עוֹלוֹת כְּשֵׁרוֹת מִהַשִּׁשָּׁה שֶׁלְמַעַלָּה, וְאַרְבַּע חֲטָאוֹת כְּשֵׁרוֹת.

עולה וחציין חטאת. חֲמִשָּׁה עוֹלוֹת כְּשֵׁרוֹת מִהַשִּׁשָּׁה שֶׁלְמַעַלָּה וכו' – שאם עשה את הגזול הנוסף למעלה, כל החובה הסתומה כשרה, שהרי כולה נעשתה כתקנה. אך ייתכן שעשה את הגזול הנוסף למטה, ונמצא כי רק 4 חטאות כשרות. אבל 5 העולות נעשו כתקנן בכל מקרה. וגם הגזול הפורח עצמו פסול, משום שאין אנו יודעים באיזה צד היה צריך לעשותו, ושמא עשה אותו בצד השני (פה"מ קנים ב, א).

א קָן סְתוּמָה – שני עופות שהובאו כקרבן חובה ולא נתפרש איזה מהם חטאת ואיזה עולה. לְבֵין הָעוֹפוֹת שֶׁיָּמּוּתוּ כָּלֵן – שנתערב בעופות שאסור להקריב אותם, כגון שהיו תערובת חטאת ועולה (לעיל ח, א). וכיוון שנתערב בהם, ימות גם הוא. יִקַּח זוּג לְשִׁנְיָה – יקנה בן זוג לגזול שנותר יחיד בקן, ויקריב את שניהם, אחד עולה ואחד חטאת. ב, הַקְּרָבוֹת – קנים סתומות, שחציין עולות וחציין חטאות (פה"מ קנים ב, א). פְּסוּל וּפּוֹסֵל אֶחָד כְּנָגְדוֹ – שני גזולות פסולים, אף על פי שהם קרבים, הפורח ועוד אחד מן התערובת. וישלימו בעלי הקרבן את הזוג שפרח ממנו ואת החובה שפרח אליה.

ב, לַעֲשָׂרָה עוֹפוֹת סְתוּמוֹת – שחציין עולה וחציין חטאת. חֲמִשָּׁה עוֹלוֹת כְּשֵׁרוֹת מִהַשִּׁשָּׁה שֶׁלְמַעַלָּה וכו' – שאם עשה את הגזול הנוסף למעלה, כל החובה הסתומה כשרה, שהרי כולה נעשתה כתקנה. אך ייתכן שעשה את הגזול הנוסף למטה, ונמצא כי רק 4 חטאות כשרות. אבל 5 העולות נעשו כתקנן בכל מקרה. וגם הגזול הפורח עצמו פסול, משום שאין אנו יודעים באיזה צד היה צריך לעשותו, ושמא עשה אותו בצד השני (פה"מ קנים ב, א).

ג וּנְמָצָא הַכֶּשֶׁר מִן הָרִאשׁוֹנוֹת שְׁתֵּימָּה בְּלֶבֶד - וכיוון שנשארו בקבוצה הראשונה 3 עופות אחר שפרח העוף הראשון, אם מתערב בהם העוף השני שפרח, הוא פוסל את עצמו ועוד אחד כנגדו, ונמצא שנשארו רק 2 עופות כשרים. וגם בקבוצה השנייה נשארו רק 2 כשרים, משום שאפשר שאחד מן ה-4 שבה הוא מן הקבוצה הראשונה, והוא פוסל את עצמו ואחד כנגדו (פה"מ שם). נמצא שמכלל 8 העופות, 4 כשרים, אחד חטאת ואחד עולה מכל חובה סתומה. **ד** אֶפְלוּ כָּל הַיּוֹם - שחזר ופרח בין שתי הקבוצות כמה וכמה פעמים. אין מוסיף להפסיד וכו' - מפני שאם נתערבו שתי חובות סתומות שמספר העופות בהן שווה, חצי מהן כשרים וחצי פסולים (כלעיל ה,ה).

ה, צְבוּר - קבוצת עופות סתומים, קן אחת או יותר. וְאֶחָד מִן הַשְּׁנֵינִי לְשִׁלְיִשִּׁית... וְחִזַּר אֶחָד וּפְרַח - ונקט לשון "אחד" כדי להדגיש שכוונתו לסתם גזול, שאין ידוע אם הוא הגזול שפרח אל הקבוצה. וכן בכל הפריחות (ר"י קורקוס). פּוֹסֵל אֶחָד בְּהִלְכָתוֹ וְאֶחָד בְּחִזְרָתוֹ - בהליכתו הוא פוסל עוף אחד מכל ציבור ואת עצמו, כאמור לעיל ב, וכן בחזרתו, ונמצא שבסך הכל פסולים 4 עופות מכל ציבור. וראה בטבלה.

מֵהַחֲמִשָּׁה עוֹפוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לְמִטָּה, שְׁאֵנִי אוֹמֵר: שְׁמָא הַגּוֹזֵל הַפּוֹרֵחַ הוּא אֶחָד מֵהַחֲמִשָּׁה שְׁלֵמֵמִטָּה.

ב, וְכֵן אִם עָשָׂה מִהֵן שִׁשָּׁה לְמִטָּה וְחֲמִשָּׁה לְמַעְלָה - נְמָצָא הַכֶּשֶׁר חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת וְאַרְבַּע עוֹלוֹת, שְׁאֵנִי אוֹמֵר שֶׁהַגּוֹזֵל מֵהַחֲמִשָּׁה שְׁלֵמֵמִטָּה. נְמָצָא הַכֶּשֶׁר מֵהַעֲשָׂרָה תְּשַׁעָּה - הָרִי פֶּסֶל אֶחָד.

ג אַרְבַּעַת עוֹפוֹת סְתוּמוֹת וְאַרְבַּעַת עוֹפוֹת שְׁנֵינִי סְתוּמוֹת, פָּרַח אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנוֹת לְשְׁנֵינִי - פֶּסֶל אֶחָד מִן הַשְּׁנֵינִי. אַחַר שֶׁנִּתְעַרְבוּ, חִזַּר אֶחָד מִן הַשְּׁנֵינִי וּפְרַח לְרִאשׁוֹנוֹת - פֶּסֶל אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנוֹת, וְנְמָצָא הַכֶּשֶׁר מִן הָרִאשׁוֹנוֹת שְׁתֵּימָּה בְּלֶבֶד. **ד** חִזַּר אֶחָד וּפְרַח מִן הָרִאשׁוֹנוֹת לְשְׁנֵינִי, אֶפְלוּ כָּל הַיּוֹם - אִין מוֹסִיף לְהַפְסִיד יֵתֵר עַל זֶה; שְׁאֶפְלוּ הֵן מֵעֲרֻבוֹת כִּלְזוֹ בְּדוֹ - מִחֲצָה כֶּשֶׁר וּמִחֲצָה פֶּסוּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ (לעיל ה,ה).

ה, צְבוּר אֶחָד יֵשׁ בוֹ שְׁנֵי עוֹפוֹת, וּבְשֵׁנִי אַרְבַּעַת, וּבְשִׁלְיִשִּׁי שִׁשָּׁה, וּבְרִבְעֵי שְׁמוֹנֶה, וּבְחֲמִישֵׁי עֲשָׂרָה, וּבְשִׁשִּׁי שְׁנַיִם עֲשָׂר, וּבְצְבוּר שְׁבַעִי אַרְבַּעַת עֲשָׂר, וּפְרַח גּוֹזֵל מִן הָרִאשׁוֹנָה לְשְׁנֵינִי, וְאֶחָד מִן הַשְּׁנֵינִי לְשִׁלְיִשִּׁית, וּמְשִׁלְיִשִּׁית לְרִבְעִיעִית, וּמְרִבְעִיעִית לְחֲמִישִׁית, וּמִחֲמִישִׁית לְשִׁשִּׁית, וּמִשִּׁשִּׁית לְשְׁבַעִיעִית, וְחִזַּר אֶחָד וּפְרַח מִצְבוּר לְצְבוּר, עַד שֶׁחִזַּר לְרִאשׁוֹנָה שֶׁפְּרַח מִמֶּנָּה רִאשׁוֹנָה - פּוֹסֵל אֶחָד בְּהִלְכָתוֹ וְאֶחָד בְּחִזְרָתוֹ: הָרִאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנֵינִי - אִין לֶהֱן כְּלוּם; וְהַשְּׁלִישִׁית - יֵשׁ לָהּ שְׁנֵי עוֹפוֹת; הָרִבְעִיעִית - יֵשׁ לָהּ אַרְבַּעַת; הַחֲמִישִׁית - יֵשׁ לָהּ

ציבור	מספר העופות בתחילה	סה"כ כשרות	אחרי המעוף בהליכה	סה"כ כשרות אחרי המעוף חזרה
א	2	1▼	1	2
ב	4	4▼	2	4▲
ג	6	6▼	4	6▲
ד	8	8▼	6	8▲
ה	10	10▼	8	10▲
ו	12	12▼	10	12▲
ז	14	15▼	13	14▲

טבלה מבארת להלכה ה', המשולשים מציינים את כיוון המעוף. אפור כהה מצייני את המקרים שכל העופות פסולים.

מימין למעלה - איור מבאר להלכה ב': יש בתערובת 5 עופות המיועדים לעולה ו-5 עופות המיועדים לחטאת. העוף שפרח מסומן בסימן שאלה, מפני שהוא לעולם ספק, ועוף פסול מסומן בסימן X. משקלול שתי האפשרויות עולה ש-5 מן העופות שלמעלה (עולות) ו-4 מן העופות שלמטה (חטאות) הם ודאי כשרים.

מימין למטה - איור מבאר להלכה ב': משקלול שתי האפשרויות עולה ש-4 למעלה (עולות) ו-5 למטה (חטאות) כשרים ודאי.

10 עופות סתומים, מהם 5 הפרוח מיועדים לעולות ו-5 לחטאות

הקריב	אפשרות א	אפשרות ב
6 למעלה		
5 למטה		
סה"כ כשרים	5 למעלה 4 למטה	5 למעלה 5 למטה

הקריב	אפשרות א	אפשרות ב
5 למעלה		
6 למטה		
סה"כ כשרים	4 למעלה 5 למטה	5 למעלה 5 למטה

שָׁשָׁה; הַשְּׁשִׁית - יֵשׁ לָהּ שְׁמוֹנָה; הַשְּׁבִיעִית - יֵשׁ לָהּ שְׁנַיִם עָשָׂר.

ה, חֲזֵר אֶחָד וּפְרַח פְּעַם שְׁנַיִם מִזּו לְזוֹ, וְחֲזֵר אֶחָד וּפְרַח מִן הָאֲחֵרוֹנָה לְשִׁלְמַעְלָה מִמֶּנָּה, עַד שֶׁחֲזַר לְרֵאשׁוֹנָה - פּוֹסֵל אֶחָד בְּהִלְיָכְתּוֹ וְאֶחָד בְּחִזְרָתּוֹ: הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבִּיעִית - אֵין לָהֶם כְּלוּם; הַחֲמִישִׁית - יֵשׁ לָהּ שְׁנֵי עוֹפוֹת כְּשָׂרִים; וְהַשְּׁשִׁית - יֵשׁ לָהּ אַרְבָּעָה; וְהַשְּׁבִיעִית - יֵשׁ לָהּ עָשָׂרָה.

ה, פְּרַח פְּעַם שְׁלִישִׁית גּוֹזֵל מִזּו לְזוֹ, וְחֲזֵר פְּעַם רְבִיעִית מִזּו לְזוֹ - פּוֹסֵל אֶחָד בְּהִלְיָכְתּוֹ וְאֶחָד בְּחִזְרָתּוֹ: הַחֲמִישִׁית וְהַשְּׁשִׁית - נִפְסְלוּ כְּלָן; וְהַשְּׁבִיעִית - נִשְׁאַרוּ לָהּ שְׁמוֹנָה עוֹפוֹת כְּשָׂרִין. כְּשִׁיעַשָׂה הָאֲרָבָעָה עָשָׂר שָׁבַע לְמִטָּן וְשָׁבַע לְמַעְלָן - יִהְיֶה שְׁמוֹנָה מִהֶן כְּשָׂרִין, וְהַשְּׁשָׁה פְּסוּלִין, מִפְּנֵי תַעֲרֻכַת גּוֹזְלוֹת אֵלּוּ שֶׁפָּרְחוּ בְּהִלְיָכָה וּבְחִזְרָהּ.

פריחת גוזלות בין סתומה ומפורשת

ו, קָן סְתוּמָה וְקָן מְפֹרֶשֶׁת, פְּרַח מִן הַסְּתוּמָה לְמְפֹרֶשֶׁת - יִקָּח זוּג לְשֵׁנִי. חֲזֵר, אִו שֶׁפָּרַח אֶחָד מִן הַמְּפֹרֶשֶׁת לְסְתוּמָה, וְלֹא יֵדַע זֶה שֶׁפָּרַח אִם הִיָּה עוֹלָה אוֹ חֲטָאָה - יָמוּתוּ כָּל הָעוֹפוֹת שֶׁבְּסְתוּמָה; שְׂאֵם עוֹלָה נִתְעַרְבָה בְּהֶן - כָּל הַחֲטָאוֹת שָׁבָה פְּסוּלוֹת; וְאִם חֲטָאָה נִתְעַרְבָה בְּהֶן - כָּל הָעוֹלוֹת שָׁבָה פְּסוּלוֹת. לְפִיקָף יָמוּתוּ כְּלָן.

ז, חֲטָאָה מְכָאן וְעוֹלָה מְכָאן וּסְתוּמָה בְּאֲמֻצָּע, פְּרַח מִן הָאֲמֻצָּע לְצַדְדֵין, אֶחָד הֵילָף וְאֶחָד הֵילָף - לֹא הִפְסִיד כְּלוּם, אֲלֹא יֹאמֵר 'זֶה שֶׁהֵלָף אֶצֶל הַחֲטָאוֹת - חֲטָאָה; וְזֶה שֶׁהֵלָף אֶצֶל הָעוֹלוֹת - עוֹלָה'. חֲזֵר אַחַר שֶׁנִּתְעַרְבוּ וּפְרַח אֶחָד מְכָאן

טבלה מבארת להלכה 2:

ציבור	בתחילה		אחרי המעוף בהליכה		אחרי המעוף חזרה	
	סה"כ	כשר	סה"כ	כשר	סה"כ	כשר
ג	6	2	5▼	1	6▲	0
ד	8	4	8▼	2	8▲	0
ה	10	6	10▼	4	10▲	2
ו	12	8	12▼	6	12▲	4
ז	14	12	15	11	14▲	10

טבלה מבארת להלכה 3:

ציבור	בתחילה		אחרי המעוף בהליכה		אחרי המעוף חזרה	
	סה"כ	כשר	סה"כ	כשר	סה"כ	כשר
ה	10	2	9▼	1	10▲	0
ו	12	4	12▼	2	12▲	0
ז	14	10	15	9	14▲	8

ה, חֲזֵר אֶחָד וּפְרַח פְּעַם שְׁנַיִם - לֹא שִׁפְרָה מֵאֲחַת מִשְׁתֵּי הַקְּבוּצוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, שֶׁהָרִי כָּל הַגּוֹזְלוֹת בֵּהֶן פְּסוּלִים, וְדִינָם לְמוֹת, וְהַפּוֹרַח מִהֶן פּוֹסֵל אֶת כָּל הַתְּעוּבוֹת (כִּלְהַלֵּן ז), אֲלֹא שִׁפְרַח מִן הַקְּבוּצָה הַשְּׁלִישִׁית, שֶׁעִדִּין יֵשׁ בָּהּ עוֹפוֹת כְּשָׂרִים (ר"י קוֹרְקוּס; וְרֵאָה הַבִּיאֵר בְּהִלְכֵה הַבְּאָה). עַד שֶׁחֲזַר לְרֵאשׁוֹנָה - לַקְּבוּצָה הָרֵאשׁוֹנָה שִׁפְרַח מִמֶּנָּה בַּפְּעַם הַזֹּאת, הַקְּבוּצָה הַשְּׁלִישִׁית.

ה, כְּשִׁיעַשָׂה הָאֲרָבָעָה עָשָׂר - שִׁבְקוּצָה הַשְּׁבִיעִית. וְנֵרָאָה כִּי רַק הָעוֹפוֹת שִׁבְקוּצָה הַשְּׁבִיעִית קְרִבִים, וְכָל הַשָּׂר דִּינָם לְמוֹת, וְלֹכֵן אֵין דִּינָם בְּעוֹד פְּרִיחָה. שְׁמוֹנָה מִהֶן כְּשָׂרִין - 4 עוֹלוֹת ו-4 חֲטָאוֹת.

ו, חֲזֵר אוֹ שֶׁפָּרַח אֶחָד וְכו' - פְּרַח עוֹף אֶחָד מִן הַתְּעוּבוֹת אוֹ מִקָּן מְפּוֹרֶשֶׁת אַחֲרַת (ר"י קוֹרְקוּס). יָמוּתוּ כָּל הָעוֹפוֹת שֶׁבְּסְתוּמָה - כִּיּוּן שְׂאֵין בַּתְּעוּבוֹת עוֹפוֹת כְּשָׂרִים.

ז, אֲלֹא יֹאמֵר וְכו' - כִּיּוּן שֶׁהֵקָן סְתוּמָה, וְגוֹזֵל אֶחָד מִמֶּנָּה נִתְעַרַב רַק בַּחֲטָאָה אוֹ רַק בְּעוֹלָה, יִכּוֹל לַקְּבֹעַ שְׁהוּא כְּמוּתָם. רֵאָה אִיּוֹר.

איור מבאר להלכה ז: חטאת מכאן ועולה מכאן וסתומה באמצע

השנים האמצעיים ימותו – אם יש בקן האמצעית רק 2 עופות. ואם היו באמצע עוד עופות שתומים, ונתערבו ה-2 בהם, ימותו כולם (כלעיל ו).

ואחד מכאן לאמצע – השנים האמצעיים ימותו, שהרי הן חטאת ועולה מערבין; והצדדין – אלו יקרבו חטאת ואלו עולה כשהיו. פרח מן האמצעיים לצדדין – כלן ימותו, שמה עולה נתערבה בחטאות, וחטאת בעולות.

פרק עשירי

טעויות בקרבן יולדת שנדרה עופות

טעות בעשיית נדר וחובה שתומים

א, האשה שאמרה 'הרי עלי קן כשאלד זכר', ילדה זכר – מביאה ארבעה עופות: שנים לנדרה, והן עולה, כמו שבארנו (מעשה הקרבנות א-ח, יא; יד, ח), ושנים לחובתה משום לדה, והן אחד עולה ואחד חטאת. נמצאת למד שהכהן צריך לעשות שלש פרידין למעלן ופרידה אחת למטן. טעה ועשה שתיים למעלן ושתיים למטן. ולא נמלך – צריכה להביא עוד פרידה אחת, ויקריבנה למעלה.

א, במה דברים אמורים? בשהביאה הארבעה ממין אחד, שהיו כלן תורין או בני יונה. אבל אם היו שתי תורין עם שני בני יונה, ועשה שתיים למעלה ושתיים למטה – צריכה להביא עוד תור וכן יונה, ויעשה שתייהן למעלה, כדי לצאת ידי חובתה.

א, שאם עשה בתחלה שתי התורים למטה – צריכה תור

א, האשה שאמרה וכו' – אישה ענייה שנדרה שאם תלד זכר, תביא קן נדבה, כלומר שני עופות, נוסף על הקן שהיא חייבת בה. אבל יולדת עשירה חייבת להביא כשב לעולה ועוף לחטאת (מחוסרי כפרה א, ג). כמו שבארנו – שהעוף בא רק עולה או חטאת, ואינו בא כאשם או כשלמים (מעשה הקרבנות א-ח, יא), ואין החטאת באה כנדר או כנדבה (שם יד, ח). לכן עוף הבא כנדר או כנדבה הוא לעולם עולה. ולא נמלך – לא התייעץ עם האישה לשם מה הביאה את שתי הקנים (פה"מ דמאי ג, ב), וחשב ששתייהן חובה, כגון שחשב שהביאה אותן עבור שתי לידות, וחשב שהוא צריך לעשות 2 עופות למטה ו-2 עופות למעלה. פרידה אחת – עוף אחד.

א, שתיים למעלה ושתיים למטה – שעשה את שתי התורים למעלה ואת שני בני היונה למטה או להפך, ואין ידוע אילו מהם עשה למעלה ואילו מהם עשה למטה (פה"מ קנים ג, ה). והדין הוא שכל קן חובה יכולה להיות רק ממין אחד,

כמבואר בהלכה הבאה. וגם אם חשב ששתייהן קנים של חובה, היה צריך לעשות מכל מין אחד למעלה ואחד למטה, אלא שהכהן טעה ולא ידע שקן חובה בא רק ממין אחד ועשה מין אחד למעלה ומין אחד למטה (רי"י קורקוס). ויעשה שתייהן למעלה – כעולה. וכיוון שאין ידוע איזו מהן עשה למטה, אם קן התורים אם קן בני היונה, צריכה להביא עוד עולה כדי שתצא ודאי ידי חובתה. פדי לצאת ידי חובתה – אבל ידי נדרה כבר יצאה כשעשה הכהן מין אחד למעלה.

טבלה מבארת להלכה א-2: הביאה 2 תורים ו-1 בני יונה וינה ועשה אותם הכהן מין אחד למעלה ומין אחד למטה.

טבלה מבארת להלכה א-1: הביאה 4 עופות ממין אחד, ועשה אותם הכהן 2 למעלה ו-2 למטה.

הביאה 2 תורים ו-1 בני יונה
כל העופות שתומים
3 מיועדים לעולות ו-1 לחטאת

תיקון	עשה אפשרות ב	עשה אפשרות א	
			למעלה
			למטה

הביאה 4 עופות שתומים
3 מיועדים לעולות ו-1 לחטאת

תיקון	עשה	
		למעלה
	אחד פסול 	למטה

למעלה להשלים חובתה; ואם עשה שני בני היונה למטה – צריכה בן יונה למעלה להשלים חובתה, שאין אדם מביא חובתו גזל אחד תור ואחד בן יונה, אלא או שניהן תורין או שניהן בני יונה.

טעות בעשיית נדר מפורש וחובה סתומה

ב, פרשה נדרה ואמרה לפנה' אלו לנדרי ואלו לחובתי, ועשה אותן הפנה שתיים למעלה ושתיים למטה, ולא ידע אי זה מהן עשה למעלה – צריכה להביא שלשה עופות, שנים לנדרה ואחד להשלים חובתה, ויעשו השלשה* למעלה, שהרי פרשה נדרה, ושמא שנים שלנדר נעשו למטה, שהם פסולות.

ב, במה דברים אמורים? בשהביאה הארבעה, שפרשה נדרה בשנים מהן, ממין אחד. אבל אם היו שני מינין – תביא ארבעה אחרים: שנים ממין שפרשה בו נדרה יעשו לנדרה, ושנים מאי זה מין שתמצה יהיו לחובתה, ויעשו אחד למעלה ואחד למטה.

טעות בעשיית נדר קבוע וחובה סתומה

ג, קבעה נדרה ואמרה 'אם אלו זכר – הרי עלי שתי תורים', ונלדה, והביאה ארבעה עופות, שנים לנדרה ושנים לחובתה, ועשה שנים למעלה ושנים למטה, ולא ידע אי זה נעשה למעלה ולא אי זה נעשה למטה, וגם היא שכחה ולא

עשתה מין אחד למעלה ומין אחד למטה, ואין אדם מביא חובתו גזל אחד תור וגזל אחד בן יונה, ולא ידוע מאיזה מין הייתה החובה. ראה הטבלה. ושנים מאי זה מין שתמצה יהיו לחובתה – מפני שלא קבעה את חובתה ממין מסוים. וכיוון שהיא חייבת להביא חטאת ועולה, מביאה מאיזה מין שהיא רוצה.

ג, ראה הטבלה. קבעה נדרה – ציינה במפורש את מין העופות שתביא כקרוב נדבה, אך לא פירשה את נדרה. קביעת הנדר נעשית בזמן הנדר, בכך שהאישה מקבלת על עצמה להביא מין מסוים. ופירושו הנדר משמעותו שהיא אומרת בשעת הבאת העופות 'אלו לנדרי ואלו לחובתי' (פה"מ שם). והביאה ארבעה עופות – ממין אחד.

א, להשלים חובתה – העולה שהיא חייבת להביא.

ב, ויעשו השלשה* למעלה וכו' – כיוון שאפשר ששני העופות של הנדר נעשו למטה, יש צורך להביא שניים במקומם ולעשות אותם למעלה. וכיוון שאפשר שקן החובה נעשתה כולה למטה או כולה למעלה, יש צורך להביא עוף להשלים אותה. לא ברור דיו מדוע יש להקריב שלוש עולות למעלה, וחלק מן הפרשנים הגיהו "ויעשו השנים למעלה" (ר"י קורקוס וכו"מ; וכך גם בפה"מ קנים ג,ה; אך גירסה זו אינה מופיעה בכתיב היד שלפנינו). כי אם העופות שפירשה תחילה לנדרה נעשו למטה, הרי יצאה כבר ידי עולת חובתה שנעשתה למעלה, ולכן אינה צריכה למעלה אלא שניים שיעשו לנדרה. ואם העופות שפירשה תחילה לנדרה נעשו למעלה, הרי יצאה כבר ידי נדרה, ואינה צריכה למעלה אלא אחד, לעולת חובתה. ויעשה הכהן את השלישי למטה כדי להשלים את החטאת שהיא חייבת בה, שמא השניים של הנדר נעשו למטה. ראה הטבלה.

ב, אבל אם היו שני מינין – כל קן ממין אחד. תביא ארבעה אחרים – כאמור לעיל, היא חייבת להשלים את נדרה, וגם לא יצאה ידי חובתה, שהרי

טבלה מבארת להלכה ב: הביאה 2 עולות מפורשות ו-1 עופות סתומים לחובתה, 1 מהם מיועד לעולה ו-1 מיועד לחטאת (ר"י קורקוס וכו"מ).

הביאה 2 עולות עולה לנדרה ו-1 עופות סתומים לחובתה, 1 מהם מיועד לעולה ו-1 מיועד לחטאת			
תיקון	עשה אפשרות ב	עשה אפשרות א	
			למעלה
			למטה

טבלה מבארת להלכה ב: הביאה קן תורים וקן בני יונה ופירשה את נדרה בתורים.

הביאה 2 תורים עולות לנדרה ו-1 בני יונה סתומים לחובתה, 1 מהם מיועד לעולה ו-1 מיועד לחטאת			
תיקון	עשה אפשרות ב	עשה אפשרות א	
			למעלה
			למטה

הרי זו צריכה להביא שתי תורים עם שני בני יונה לנדרה - מפני שאינה יודעת מה קבעה לנדרה ואינה יודעת מה הביאה (פה"מ קנים ג,ה), שאפשר שקבעה שתביא תורים והביאה בני יונה או להפך. לכן חייבת להביא זוג מכל מין, ואם כבר יצאה ידי נדרה, יהיו נדבה. גזל אחד להשלים חובתה - עוף אחד לעולה, תור או בן יונה. שפכר עשה שנים למטה שהם חטאת - ויצאה ידי חובת חטאת. בזה שונה הדין מן הדין בהלכה הקודמת, מפני ששם פירשה קן לעולה, שנמצא שאם עשה הכהן את הקן למטה, לא יצאה לא ידי חובת נדרה ולא ידי חובת חטאתה. אבל כאן, כיוון שקבעה את נדרה אבל לא פירשה שזוג אחד יהיה עולה, אם הקריב אותו הכהן למטה יצאה ידי חטאתה (הר המורה).

ידעה פאי זה מין קבעה נדרה, אם בתורים או בבני יונה - הרי זו צריכה להביא שתי תורים עם שני בני יונה לנדרה, ויעשו ארבעתן למעלה, ותביא גזל אחד להשלים חובתה, ויעשה למעלה, שפכר עשה שנים למטה שהם חטאת.

ג, במה דברים אמורים? בשהביאה הארבעה תחלה ממין אחד. אבל אם היו שני מינין - צריכה להביא ששה עופות, שתי תורים עם שני בני יונה לנדרה, ותביא לחובתה שתי תורים או שני בני יונה, להעשות אחד למעלה ואחד למטה.

ג, וכן אם נתנתם לכהן ושכחה מה נתנה לו, והלך הכהן ועשה ואינו יודע היכן עשה, אם הפל למעלה אם הפל למטה או מחצה למעלה ומחצה למטה - הרי זו תביא שתי תורים עם שני בני יונה לנדרה, ותביא שתי תורים או שני בני יונה לחובתה.

ג, ראה הטבלה. אבל אם היו שני מינין - 2 תורים ו-2 בני יונה, וקבעה מין אחד לנדרה, ואינה יודעת איזה מין קבעה, וגם הכהן אינו זוכר אילו מהם עשה למעלה ואילו מהם עשה למטה.

ג, וכן אם נתנתם לפהן - וקבעה נדרה במין מסוים. הרי זו תביא וכו' - כיוון שאי אפשר לומר בוודאות לא שיצאה ידי נדרה ולא שיצאה ידי חובתה.

טבלאות מברורות להלכה ג: מן הטבלאות עולה שהיא חייבת להביא לנדרה 2 תורים ו-2 בני יונה. ויש ספק אם היא חייבת להביא לחובתה, שהרי לפי שתי האפשרויות בכל טבלה, אפשר שיצאה ידי עולת חובתה בעוף אחד שנעשה למעלה. וגם אם היא חייבת להביא לחובתה, ספק חייבת להביא תור ספק חייבת להביא בן יונה. ומשום זה כנראה נפסק להלכה שדי שתביא אחד מהם

טבלאות מברורות להלכה ג: מן הטבלאות עולה שהיא חייבת להביא לנדרה 2 תורים ו-2 בני יונה, וצריכה להשלים הן עולת חובתה הן חטאתה. לכן מביאה קן לחובתה מאיזה מין שתמצא.

הביאה 2 תורים ו-2 בני יונה
כל העופות סתומים
3 מיועדים לעולה ו-1 לחטאת
אם קבעה בתורים

תיקון	לנדרה	עשה א	עשה ב	למעלה	למטה
לחובתה או או	לפי אפשרות ב				
לפי אפשרות א					

אם קבעה בבני יונה

תיקון	לנדרה	עשה א	עשה ב	למעלה	למטה
לחובתה או או	לפי אפשרות א				
לפי אפשרות ב					

הביאה 4 עופות,
2 עולה לנדרה, ו-2 לחובתה
אפשרות א
הביאה בני יונה אפשרות ב

אם קבעה בתורים

תיקון	לנדרה	אפשרות א	אפשרות ב	למעלה	למטה
לחובתה או או	לפי אפשרות ב				
אולי לפי אפשרות א					

אם קבעה בבני יונה

תיקון	לנדרה	אפשרות א	אפשרות ב	למעלה	למטה
לחובתה או או	לפי אפשרות א				
אולי לפי אפשרות ב					

נדר וחובה קבועים

ד קִבְעָה חוֹבְתָהּ וְקִבְעָה נִדְרָה, וְשִׁכְחָה בְמָה קִבְעָה, וְאֶפְשָׁר שְׁחוֹבְתָהּ כְּבֶשׂ לְעוֹלָה וּפְרִידָה אַחַת תּוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה לְחֻטָּאת – לְפִיכָף תָּבִיא שֵׁשׁ פְּרִידִין, אֲרַבַּע לְנִדְרָה וּשְׁתֵּים לְחוֹבְתָהּ, וְעוֹד תָּבִיא חֻטָּאת אַחַת בֶּן יוֹנָה אוֹ תּוֹר עִם הַכֶּבֶשׂ, נִמְצָאת שֶׁהִבְיָאָה שְׁבַע עוֹפוֹת. הַ וְכָל הַחֻטָּאוֹת הָאֵלוֹ אֵינָן נֶאֱכָלוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהֵן סֶפֶק.

ד קִבְעָה חוֹבְתָהּ – קבועה מראש מה תביא, אם קרבן עשירה, כבש לעולה ועוף לחטאת, או קרבן ענייה, שני עופות. ונראה שמדובר באישה ענייה, שהרי העשירה אינה יוצאת ידי חובתה בקרבן של ענייה (שגגות יג). אַרְבַּע לְנִדְרָה וּשְׁתֵּים לְחוֹבְתָהּ – כאמור לעיל ג. הַ מִפְּנֵי שֶׁהֵן סֶפֶק – ודין כחטאת הבאה על הספק (לעיל ז, ט).

ה. נתינה בכלי (קידוש). הכהן נותן את הקומץ בכלי שרת ומקדש אותו.
ו. ליקוט הלבונה. הכהן לוקח את הלבונה ושם אותה יחד עם הקומץ.
ז. הולכה. הכהן מעלה את הקומץ והלבונה בתוך הכלי אל המזבח.
ח. מליחה והקטרה. הכהן מולח את הקומץ והלבונה ומקטיר אותם על המזבח.

השוואה בין קרבן בעל חיים לבין קרבן מנחה
(פה"מ מנחות א, א):

מנחה	בעל חיים	
קמיצה; ליקוט הלבונה	שחיטה	עבודה
נתינת הקומץ בכלי	קבלת הדם	
הקטרת הקומץ והלבונה	הולכה	הקרבה
קומץ ולבונה	זריקת הדם	
שיירי המנחה הנאכלת	דם ואימורים	אכילה
	שיירי הבשר הנאכל	

הקדמה: מעשה המנחות מתואר בהלכות מעשה הקרבנות פרקים יב-יג, וכאן מתוארות החריגות מן הסדר הראוי. תיאור קצר של סדר מעשה המנחה באופן כללי (מעשה הקרבנות יג, יב-יג):
א. הבאה והקדשה. האדם מביא מביתו את סולת המנחה ומקדיש אותה בכלי הראוי להיות כלי שרת.
ב. הכנה: יציקה ובלילה, אפייה ופתיתה. מנחת הסולת אינה נאפית, והכהן רק יוצק עליה שמן ובוולח אותה בשמן, ואילו שאר המנחות נאפות מזה במקדש ומחולקות לפתיתים. הבעלים נותן שמן ולבונה בכלי שהמנחה בו.
ג. הגשה. הכהן מצמיד את המנחה לקרן הדרומית-מערבית של המזבח.
ד. קמיצה. הכהן מסלק את הלבונה לצד אחד של הכלי ונוטל קומץ סולת מן המנחה.

פֶּרֶק אֶחָד עָשָׂר

פסולי מעשה המנחות

קמיצה שלא כהלכה

א כָּל הַמְּנַחֹת שֶׁקִּמְצָן אֶחָד מִן הַפְּסוּלִין לְעִבּוּדָה – הֵרִי הֵן פְּסוּלוֹת. וְכֵן אִם לָקַט הַלְּבוֹנָה – פְּסוּל, אִף עַל פִּי שְׁלֵא קִמְצָן. **ב** קִמְצָן הַפֶּשֶׁר וְנִתֵּן לַפְּסוּל, קִמְצָן בִּימֵינוֹ וְנִתֵּן לְשִׂמְאֵלוֹ וְאַחַר כֵּן נִתְּנוּ לְכָלִי, קִמְצָן מִכָּלִי קִדָּשׁ וְנִתֵּן לְכָלִי חַל – פְּסוּל. **ג** קִמְצָן וְעֵלָה בִּידוֹ צָרוּר אוֹ גִּבְגֵּר מִלַּח אוֹ קִנְיֵט לְבוֹנָה – פְּסוּל.

א הַפְּסוּלִין לְעִבּוּדָה – כגון זר (מי שאינו כהן) או כהן שאין לו בגדי כהונה (ביאת המקדש ט, טו). פְּסוּל – מפני שגם ליקוט הלבונה הוא עבודה הנעשית רק על ידי כהן כשר. **ב** וְנִתֵּן לְשִׂמְאֵלוֹ – "ואין עבודה אלא בימין" (ביאת המקדש ה, יח). פְּסוּל – את המנחה, ואין לה תקנה, מפני שהתקלה נעשתה בקומץ לפני שהתקדש בכלי שרת, בדומה לדם שנשפך מצוואר הבהמה לרצפה לפני שנתקבל בכלי שרת, שהוא פסול (לעיל א, כה). **ג** צָרוּר – אבן קטנה. קִנְיֵט לְבוֹנָה – חתיכה קטנה של שרף הלבונה

(ראה נספח סמני הקטורת). פְּסוּל – מפני שאין הקומץ מלא (פה"מ מנחות א, ב).